

בראשית ג בראשית

תרגום אונקלוס

וְהַשְׂכִּיל וְתִקַּח מִפְּרִי וְתֹאכַל וְתִתֵּן
 גַּם לְאִשְׁתָּה עִמָּךָ וְיֹאכַל: וְתִפְקַחְנָה
 עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וִידְעוּ כִּי עֵרְוָם הֵם
 וַיִּתְּפוּ עֲלֵהּ תֹאנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם
 חֲזָרָת: וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל יְהוָה
 אֱלֹהִים מִתְּהַלֵּךְ בְּגַן עֵדֶן הַיּוֹם
 וַיִּתְּבֹא אֲדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָה
 אֱלֹהִים בַּחוּץ עֵץ הַגֵּן: וַיִּקְרָא
 יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הָאָדָם וַיֹּאמֶר לֹ
 אִיכָּה: וַיֹּאמֶר אֶת-קוֹל שְׁמַעְתִּי
 בְּגַן וְאִירָא כִּי-עֵרַם אָנֹכִי וְאֶחְבֵּא:

מנא ואלעקל. אכדית מן תמרעה
 ואכלת. ואעטת בעלהא איצא מעהא
 ואכל: (ז) פאנפצית עיונהמא. פעלמא.
 אנהמא עריאנין. פכייטא מן ורק
 אלתינ. וצנעא להמא מיאורא: (ח)
 פסמעא צות אללה. מאר פי אלגנאן
 ברקב בחרכה/אלנהאר. פאכ'תבא
 אדם חזקתא חיאא. מן בין ידי
 אללה. פי מאה בין שגר אלגנאן:
 (ט) פנאדא אללה באדם. וקאל לה
 מקררא אין את: (י) קאל. אני סמעת
 צותך פי אלגנאן. ואתקית. אד'
 גוה שלום

כתיא. (ח) לרוח היום. ברקב כחרכה/
 אלנהאר. בוחת כתנועת היום וחורו אל
 הקול וכן פי הרמב"ן ז"ל. וי"ג בחרכה/
 אלנהאר בבית. וכי הראב"ע שזה היה
 סמוך לערב בעת התנופה רוח היום.
 מפני חיאא, ביאור, ור"ל שלא נתכונן
 להעלים עצמם אלא שזווקה בהם הבושה
 שהרגישו שהם ערומים: (ט) ויאמר לו,
 וקאל לה מאה מקררא, מורה לו המקור שהו'
 נחבא בו. כתב הגאון בבירורו לספר
 אויב, שאמירה השאלה מאת ה' או
 שלוחיו היא בדרך פתיחת דבור, כי
 יודע ה' מה שבדעת הנשאל להשיב על
 אותה השאלה, ומנה ט"ו שאלות שבאר
 בכל המקרא על אופן זה. הא' איכה
 דהכא, הב' אי הבל אחיך, הג' מאמר
 המלאך להגרי' אי מזה באת, הד' מאמר
 המלאכים לאברהם איה שרת אשתך, הה'
 מאמר למשה מה זה בידך, הו' לבלעם
 מי האנשים האלה, הו' מאמר ישעיה
 וחזקיהו מה אמרו האנשים לך, הח'
 לעמוס מה אתה ראה עמוס ואומר אנך.
 הט' בעמוס ואומר לויב קיץ. היה
 אבן עזרא

ת"א יתפרו פלס. דרשה ב' סנדרין ב'
 יתרה ב' סנדרין ב':

רש"י

וְהַשְׂכִּיל. כמו שאלר לה יודעי טוב ורע: וְתִתֵּן
 גַּם לְאִשְׁתָּה. שלא תמות היא ויקיה הוא ז' וישה אחרת:
 גַּם. לרבות כהמה ה' ומה: (ו) וְתִפְקַחְנָה וּגו'.
 לענין התכונה מ' דבר הכתוב ולא לענין רחיה ממש
 וסוף המקרא מוכיח: וידעו כי עירובים הם. ה'ף
 הסמוך יודע כפסוק ערום הלא מהו וידעו כי עירובים
 הם מלוה א' היה בידם ונתערטלו היומה (כ"ג): עֵדֶן
 הַגֵּן. הוא העץ שכלנו י' ממנו בדבר שנתקלקל בו
 נתקנו (סנדרין ע') הכל שר העולם ממש מליטול
 עליהם ומפני מה לא יתפרסם העץ כ' שאין הקד'ה
 הפך להטות צריה שלא יכלימוהו ויתמוזו זהו עקבה
 העולם על ידו (מדגש רבי הנהומ'): (ח) וַיִּשְׁמְעוּ.
 יש מדרשי אגדה רבים וכבר כדורס לרבותו על מכווס
 כ"ד' וכשאר מדרשות וחי' לא בחתי חלא לפסונו של
 מקרא ולאגדה המיישבת דברי המקרא דבר דבור על
 חוסיו: וַיִּשְׁמְעוּ. מה שמעו שמעו את קול הקד'ה
 שביה ו' מתהלך בגן: לרוב היום. לחותו רוח השמש
 כזה ממש (ס"א) לכך דוק כי כן עוקר: וזו היא מערבת
 שלפסות ערב ממה כמעטק ויס' סריו כעשירית (לכס
 לח): (ט) אִיכָּה. וידע היה היכן הוא חלא לכס
 (כ"ד) וכן בקין אמר לו (בראשית ד') אי הכל אחיך
 וכן ככלעם (כמדכר ככ) מי האנשים האלה עמד ליכנס
 ענינו הוא אדם והיה

שפתי חכמים

פסוק אחר כן כדלוי וכי חוהו הוה לעיניו דלוינו ונקטו
 טעיוס ונחמד להכיל דלוינו מה שאלר לה יודעי טוב ורע
 לכן ל"ל דמש סתוב כי טוב פסן לחלכל היינו מה שאלר
 לה הנפש להיות כאלוהים: ו' ונחמדו מדכתיב עמה:
 ד' דלוי' למ נקוסה עליהם מיהא אכל לא היה טעוה
 טעוהו: ב' כלומר לענין הכתמה של ידיהם נחמד שודע להם
 עכשו מה שאלר ר"ל היה מות ומשן דרשה גו' (נח"י)
 ונ"ל דלענין סתמה של דעת טוב ורע ככתוב מרבי נחמד
 הרב לעיל וד"פ' עינתם בו דעה לקרוא טעות לא ניתן בו
 וי"ב' עד אכלו מן העץ ומ"ס וסוף הקורא מוכיח היינו
 שלא אמר הכתוב וילאו כי ערומים הם חלא וידעו מה שנתקנה
 הם יודע וכו': י' ויבטחו היה לו לכתיב ויתפרו עליהם
 ועשו לכס תוכוחו וכו' קס לרש"י ומה לקס אדם טענין מן
 איתו טען שחט בו ולא מן פאחרים כדי שלא יכינו כלום
 מן חטא כמה דלמיר' מ"ף עין מן דמפרסם הטלו ומשי אכל
 שר העולם וכו': ב' מ' כיון דכתיב ויתפרו עלי האזה שאין
 כפירוס איה עין הוא ומה לו כדמיס וק"ל: ו' ויאמר
 מלך היה כי בולע זכ תורה על כותן הוה וק"ל: היה חסן
 שסיה שמלך מההלך סברה ט"ף: ב' ר"ל דקד"ה היה חסן
 ממנו שיאמר חסותו ויפרסם סתובה כלבו דקד"ה ור"ל
 כחשוקין וליטו חסן כמתתן ולי' דלאן פ"י וכן ככלעם מי
 האנשים וכו' כדי להכנס עמו כדכתיב וכו' וכן ככלעם כדי
 השטותו ויש לומר דהתם ממי הוא כדי להכנס עמו כדכתיב
 חלא שסן נתן טען על: הכנסה שחל לפסונו שסן ח"א' פרס
 עמו כדכתיב שלא יהא נכחל להסיב אס ועיטוהו פחאוס
 וכן ככלעם (כמדכר ככ) מי האנשים האלה עמד ליכנס

מסורת הקריאה

י"ד: (כב) הצלע. הצדיק בצירי ודגושה והלמ"ד בקמץ
 והטעם מלרע: (כג) ויאמר האדם. בטעם זרקא סגול,
 והוא חד מן יו"ד ויאמר פלוגי ר"פ בטעם זרקא, ר"ל
 שניצא יו"ד ריש פסוק ויאמר ואח"כ שם בר נש בטעם
 זרקא סגול, ומנויים במערכת אות א', ואלה הם א' זה
 ויאמר האדם, ב' ויאמר יעקב, (לקמן ל"ב ב') ג' ויאמר
 יתרו (שמות י"ח ד') ד' ויאמר משה, שם ט"ז כ"ח) ו'
 ויאמר דוד (ש"א י"ז ל"ז) ז' ויאמר נתן (מ"א א כ"ד) ח'
 ויאמר עמנן (מ"ב ד' י"ז) י' ויאמר המן (אסתר ה' י"ב)
 י' ויאמר חירם (דה"ב ב' י"א): לזאת, מס"ק ומס"ג ב'
 רפ"ן, ר"ל שהלמ"ד בשו"א, ונקרא רפי מפני שאהר שוא
 גע לא יבוא לעולם דגש, א' זה, ב' אף לזאת (איוב
 ל"א ז'): לקחה זאת, הלמ"ד במתג והקו"ף בחספ קמץ
 ורפי והו"וין דגושה מד"ן דח"ק: (כה) ערומים. נכתב
 בו"ו ודגש המ"ם שלא כמתג עפ"י המסורה ב' מלאים
 ודגשים, וחבירו באיוב (כ"ב ו'): (כז) א'
 ג' (א) האשה, ה"א במזבח: (ב) הגן, במקמץ ע"י לעיל ב'

נחל קדומים

ויכות לית'ר עם יצר הטוב כי היצר הטוב מבטיחו שכר רותני לעה"ב ויצר הרע
 משיבו כי טוב ליתך אחר התאוות המוחשות לעין כי התאוות העה"ז גראות לעין לא
 כן תאוות העה"ב עין לא ראתה. ותרא האשה ראתה דברי הנחש בעיניה כי תאה
 הוא לעינים שהאיות העה"ז גראות לעין והמדות העה"ב אין העין שולטת בהן תורף
 דבריו. זאת היתה לי כונת הכתוב שיעה"ב כ"ה שבו בראות פקו פליליה הכונה שבו
 מרפא לשון
 ע"כ, אבל עכשו נשתחמה ג' זו ומתרג' חכים כג' הדפוסים אבל לא כמו שניקח חכים
 אלא על משקל הגי' הראשונה ערים כי רשומו אינו מתבטל ופוסחים על ב' הסעפים:
 אך כי אמר אלהים בקושטא אמר ה'. ה"ג ומלת כי בלא תרגום ודכותיה בפ' וילך ואף
 כי אחרי מותי, ואף בתר וכן בכ"מ ישמית התרג' מלות ואותיות שאין להם מקום כפי
 התרג' וכמו שאכתוב בסמוך: ה. ונפקחו עיניכם. יתפתחו. כ"ה בכל וישל וכו' ה"א'
 ז"ל. ואין בו וי"ל. ודכותיה לקמן ל"ג ופירושו אינו כפישוטו על העינים החושיות
 אלא על פיקוח עיני השכל וכמש"ת בפ' ו': ה. והייתם כאלהים. כרברבין. וכן
 תרגם לקמן ויראו בני האלהים. דברביא והוא ל' שר'ם וגדולים וכמ"ש הרב המורה ז"ל
 בס"ג מח"א ולכן שם זה הוא חול. ונר' שטעם שלא תרגמו ל' אלהות מפני שפירש
 ה' כ"ה הדמיון כאלהים שהוא יודעי טוב ורע ולא סלקא דעתי' שידועת טו"ד הוא
 אלהות. ואמרו כרברבין ולא כרברביא נר' לפי שאין הכוונה על שר'ם גדולים יודעים

(כמדבר ל"א כ"א) ה' ויאמר כשח